

ЦЯЛОСТНИЯТ ЗАВЪРШЕН ПОРТРЕТ НА ФИЛИП ТОТЮ, ОТРАЗЕН В ДВЕ КНИГИ ЗА НЕГО

По повод 100-годишнината от смъртта на прославения български войвода

Ползотворният съюз на близките духом и пленени от личността и делата на чувовния българин Филип Тотю войвода съвременни негови почитатели и задълбочени изследователи Димитър Петков, Тодор Билчев и доц. д-р Лъчезар Георгиев успя да сътвори през 1990 и 1998 г. две подходящи на величината на героя книги – „Филип Тотю. Личност. Дейност. Документи.“ – 259 с. и „Филип Тотю. Историографски източници. Изследвания.“ – 225 с., с което достойно беляза неговите светли годишнини и подобаващо запълни повече от едновековната зейнала празнина в родната ни книжнина по темата „Филип Тотю“. Днес, когато се изпълват кръглите 100 години от смъртта на великия българин, искаме с този кратък обзор да си спомним отново за него и най-вече да напомним на нашия съвременник, че българската майка юнашка е раждала и такива свои славни синове.

И така, книгата от 1990 г. „Филип Тотю. Личност. Дейност. Документи.“ излиза по повод 160-годишнината от рождението на войводата, но не само това е причината за нейното появяване. Защото, както и самите автори сочат в сполучливо избраното от тях заглавие на предговора им „Частица от букета на народното преклонение“, тяхната основна цел е „да се запълни една празнота в нашата историческа литература, която все още остава в дълг по отношение цялостното обхващане живота на този виден деец на националноосвободителното ни движение“.

Подходяйки с този задълбочен изследователски поглед към многоизмерния портрет на Филип Тотю, авторите не само преследват и реализират целта си до край, но успяват реално с двете си книги да представят най-подир пред четящата аудитория един напълно завършен, цялостен и неповторим образ на народния закрилник, улавяйки дори и най-незабележимите на пръв поглед нюанси от чертите на неговия сложен и дори противоречив характер.

Следвайки закономерно житейския и борчески път на войводата, те сполучливо полагат неговото начало с

добре избраното заглавие на първата глава „Непорникът от Гърците“, в чиито две емблематични подглави „Азбуката на хайдутството“ и „С чета през 1866 г.“ обстойно проследяват израстването и формирането на истинския народен закрилник. Оказва се, че в тази глава са поместени откъси от почти неизвестната биография на войводата, смятана за първообраз на известната книга на Филип Симилов „Прочутият Филип Тотю войвода“, между която и нейната литературна обработка съществуват известни различия.

Подобно житиен е авторският подход и при сътворяването на следващите глави: „Паметната пролет на 1867 г.“, „Филип Тотю и българската революционна емиграция след 1867 г.“, „Одеският период в живота на войводата“, „По трънливите пътища към заветната свобода“ и „От Марджинени до паметта народна“, в които с прецизността на истински научни работници те използват нови, непубликувани досега документи – спомени, писма, народни песни за хайдутина закрилник и др., поднасяйки ги стегнато и увлекателно, без да изневеряват на фактологията.

За сериозната научна стойност на книгата говорят и представените в нея приложения. Публикуван е списък на участниците в четите на Филип Тотю от 1867 и 1876 г., вписани в книгата на Русенското поборник-опълченско дружество, с точни сведения за тях, както и цялостен подробен списък с имената на 327-те участници в четата „Балкански лев“ от Кладово през 1876 г. Поместени са извадки от печатни издания, свързани с живота и дейността на Филип Тотю от такива авторитетни автори като Панайот С. Кършовски, Симеон Радев, Серафим Северняк, Христо Ботушаров и др. Книгата е снабдена с именен и географски показалци, публикувани са редица факсимилета на документи, писма от и до Филип Тотю, редки снимки. Особено ценно предимство за изданието е и наличието в него на родословно дърво на Буровия род, обхващащо периода 1680–1990 г., от чийто корен

е и Филип Тотю. Дървото е изготвено от неговия далечен следовник д-р Марин Калчев, а графическото му оформление е дело на художника Стоян Ангелов.

Книгата, написана с любов и преклонение пред личността и делото на родолюбивия българин, има приносен характер и е нов гранитен блок в изграждането на достоен духовен паметник на Филип Тотю. Тя е пример за сполучливо сформирани творчески колектив от добросъвестни и енергични научни работници и талантиливи публицисти. Благодарение на това умело съчетаване се е получила документално-публицистична книга, еднакво полезна както за тесния специалист, така и за широката читателска публика.

Подобна е ситуацията и с втората книга, озаглавена „Филип Тотю. Историографски източници. Изследвания.“, която представя нови документи, факти и събития, непубликувани в първата. По своя характер изданието е фактическо продължение на монографично-биографичното изследване от 1990 г., с което тримата автори научно обосновават, изследователски аргументирани и документално прецизирани изразяват безпристрастната си оценка през погледа на съвременници на войводата и негови историографи. Главният акцент тук е поставен върху неизследваните досега ръкописни биографии на Филип Симидов и Никола Живков, които авторите разглеждат в главите „Филип Симидов и темата за националноосвободителното движение в творческите му прояви като автор и издател“, „Книжовникът-издател Филип Симидов и първа част от ръкописната му биография за Филип Тотю“, „Подготовка на четата от 1867 г. във втората част на ръкописната биография за Филип Тотю от Филип Симидов“ и „Една биографична повест на Никола Живков в контекста на българската мемоарно-документална литература на XIX в.“

Особено място в книгата намира главата „Драматургът Йоргу Караджале в защита на българската национална кауза“, където авторите правят литературен и историографски анализ върху популярната негова драматична пиеса „Битката при Вербовка на българите с турците под командването на войводата Филип Тотю“. Тази драма за пръв път изцяло се публикува у нас като приложение към книгата в превод от румънски на Стефан Градинаров. Това, без съмнение, повишава още повече стойността на изданието и представя, заедно с първата книга, в пълен, цялостен и завършен вид портрета на славния българин Филип Тотю, като по този начин заслужено възвръща и оставя името му сред най-първите във вечния безсмъртен Пантеон на Майка България.

Доц. д-р Лъчезар Георгиев
Тодор Билчев

